

MTS Hukuki Rejimi ve Bu Sözleşmelerin Hazırlanması

MTS
Hukuki
Rejimi

MTS
Bulunması
Gereken
Hükümler

MTS Hukuki Rejimi

- Yabancılık Unsuru (Milletlerarası Unsur/Uluslararası Unsur)
- Kanunlar İhtilafı Kuralları (Bağlama Kuralları)
- Uygulanacak hukuk davanın açıldığı yerin MÖH kurallarına göre belirlenir.
- İki veya çok taraflı anlaşmaların sayısı azımsanmayacak kadar çok sayıdadır.
- Kodlar, broşürler, standart sözleşmelerin ağırlıklı olduğu bir alanadır. (Soft Law)
- Yeknesaklaştırma çabaları vardır, ancak henüz sonuç vermemiştir.
- MTS davaları öncelikle tahkime ve alternatif çözüm yollarına götürülür.
- Sınır aşan ticari ilişkiler, analiz yapmayı gerektirir.
- Her MTS bir sürü ard arda sözleşme ile desteklenir.
  - MTS'LERİN DİKKATLİ HAZIRLANMASI ELZEMDİR.

MTS Bulunması Gereken Hükümler

- Değişik Sözleşme Türleri ve Bunların Hazırlanması Külfeti
- Her bir MTS sözleşmesinin nasıl hazırlanması gerektiği konumuz dışındadır:
  - Cezai Şart
  - Yükleme ve Sevk Tarihi
  - Sevk Ülkesi
  - Varış Ülkesi
  - Sözleşmenin taraflarca feshi
  - Sözleşmenin sona erme sebepleri

Tarafların Açık Kimlikleri ve Adresleri

Sözleşmenin Konusu ve Kapsamı

Malın Bedeli

Teslim Şekli

Ödeme Şekli

Ambalaj ve Taşıma Şekli

Uluslararası Gözetim

Force Majeur (Mücbir Sebep)

Sözleşmeden Doğan Uyuşmazlıkların Hangi Ülkenin...

İhtilafların Çözüm Yolları

Tarafların Açık Kimlikleri ve Adresleri

- Şirketler, Gerçek kişiler, Kamu Kurumları, İktisadi Devlet Teşekkülleri
- Vekaletname, Acenta Sözleşmesi, Temsil Belgeleri İncelenmelidir.
- Resmi belgeler sadece düzenledikleri ülkede resimiyet sıfatına sahip olurlar. Ülke dışında kullanılabilmesi için, işleme konulacağı devletin konsolosu tarafından tasdik edilmesi gerekir. (HMK m. 224)

HMK m. 224 -Yabancı resmî belgelerin yetkili makamlar tarafından onaylanması zorunluluğu

(1) Yabancı devlet makamlarınca hazırlanan resmî belgelerin, Türkiye'de bu vasfı taşıması, belgenin verildiği devletin yetkili makamı veya ilgili Türk konsolosluk makamı tarafından onaylanmasına bağlıdır.

(2) Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerin yabancı resmî belgelerin tasdiki ile ilgili hükümleri saklıdır.

La Haye Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Antlaşması İki Taraflı Adli Yardımlaşma Anlaşmaları

Apostille

(Convention de La Haye du 5 Octobre 1961)

1. Country: United States of America
This public document
2. has been signed by Milton A. Tingling
3. acting in the capacity of County Clerk
4. bears the seal/stamp of the county of New York

Certified

5. at New York City, New York
6. the 8th day of August 2016
7. by Special Deputy Secretary of State, State of New York
8. No. NYC-632426
9. Seal/Stamp
10. Signature

Whitney A. Clark

Whitney A. Clark
Special Deputy Secretary of State

TASDİK ŞERHİ

(5 Ekim 1961 tarihli Lahey Sözleşmesi)
APOSTILLE
(Convention de la Haye du 5 Octobre 1961)

1. Ülke
iş bu resmi belge:
2. .... tarafından imzalanmıştır.
3. İmzalayanın sıfatı ..... dır.
4. .... nın mühür/damgasını taşımaktadır.
5. .... 'da
6. .... günü
7. .... tarafından
8. No ..... ile tasdik edilmiştir.
9. Mühür/Damga
10. İmza

Tarafların Adresleri

Tarafların birbirlerine yapacakları bildirimler, ihbarlar, tebligatlar açısından son derece önemlidir.

MTS imzalandıktan sonra taraflar adreslerini değiştirebilir.

Bu değişiklik, karşı tarafa ihbar edilmelidir.

Sözleşmenin Konusu ve Kapsamı

- Satılan malın tanımı, adı, niteliği ve türleri değişebilmektedir.
- Ton ve metreküp üzerinden satışlarda yapıldığı andan ifa anına kadar ağırlık değişiklikleri farklı olabilir.
- % $\pm$ 5-10 Sözleşme bedelini etkilememektedir.
- Tolerans farkı
- Fire, malın doğasından kaynaklanan eksiklik, sigorta poliçesinde teminat altına alınmaz.

UCP600 Madde 30

AKREDİTİF TUTARINDA, MAL MİKTARINDA VE BİRİM FİYATLARINDA TOLERANS

a) Akreditif tutarıyla veya akreditifte belirtilen mal miktarıyla veya birim fiyatıyla ilişkili olarak kullanılan 'kadar' "about" veya 'yaklaşık' "approximately" sözcüklerinden, bu sözcüklerin değindiği akreditif tutarı veya mal miktarı veya birim fiyatında artı eksi % 10' u aşmayacak bir toleransa izin verildiği anlaşılacaktır.

b) Akreditifin mal miktarını şarta bağlanmış sayıda paketleme birimleri veya birbirinden bağımsız parçalar şeklinde belirtmemiş olması ve kullanımların toplam tutarı akreditif tutarım aşmaması kaydıyla mal miktarında artı eksi % 5' i aşmayan bir toleransa izin verilir.

c) Kısmi yüklemeye izin verilmemiş olsa bile akreditifte mal miktarı belirtilmiş ise bu miktarın tamamen yüklenmiş olması ve akreditifte belirtilmiş ise birim fiyatın azaltılmamış olması veya 30(b) fıkrasının uygulanamaz olması kaydıyla akreditif tutarında bu tutarın eksi % 5' ini aşmayan bir toleransa izin verilir. Akreditif belirli bir toleransı şarta bağladığında veya 30 (a) Fıkrasında değinilen ifadeleri kullandığında bu tolerans uygulanmaz.

Malın Bedeli

Sözleşme konusu mal için ödenecek tutarın ve hangi ülkenin para birimi ile ödemenin yapılacağına taraflar arasında açıkça kararlaştırılmış olması gerekir.

Türk parasının konvertibiliteye geçirilmesi, paramızın ihracat ve ithalat işlemlerinde kullanılmasına olanak sağlamıştır. Ancak ABD doları, İngiliz Sterlini, Euro ödeme kayıtları en çok tercih edilen para birimleridir.

Teslim Şekli

Milletlerrası Ticari Terimler (INCOTERMS)

- ihracat ve ihracata bağlı g m r k iŐlemlerini, ihracatçı mı yoksa ithalatçı mı  der?
- Malların ihracatçı tarafından ithalatçıya teslim edileceği yer neresidir?
- DiŐ ticarete konu olan malların satıcının ülkesinden alıcının ülkesine taşınması için, ana taşıma sözleŐmesini ihracatçı mı yoksa ithalatçı mı yapacak? Taşıma ücretini kim ödeyecektir?
- İhracatçının, malları sigorta ettirme ve sigorta primini ödeme yükümlülüğü var mıdır?
- Malların teslim anına kadar olan masraflardan ihracatçı mı yoksa ithalatçı mı sorumludur?
- Malların teslimi anına kadar olan süreçte, mallarda meydana gelen hasar ve zarara ihracatçı mı yoksa ithalatçı mı katlanacaktır.
- Malların, ithalatı ve ithalatına bağlı g m r k iŐlemlerinmi ihracatçı mı yoksa ithalatçı mı yapacaktır.

Ödeme Şekli

- Peşin
- Alıcı firma prefinansmanı
- Akreditifli ödeme
- Vesaik mukabili ödeme
- Mal mukabili ödeme
- Kabul kredili ödeme

Ambalaj ve Taşıma Şekli

Satıcı malların sevk ülkesinden varış ülkesine kadar taşınması sırasında herhangi bir zarar veya hasar meydana gelmesini engelleyecek şekilde malları ambalajlamalıdır.

Taraflar malın niteliğini ve miktarını dikkate alarak hava, deniz, karayolu veya demiryolu ile taşıma şekillerinden hangisi ile taşımanın gerçekleşeceğini kararlaştırmalıdır. Multimodel ise bunun belirtilmesi gerekir.

Uluslararası Gözetim

- Yiyecek
- Gemilerin Sınıflandırılması
- Bilirkişi gözetimi
- Bilimsel ve teknik amaç

Malların sözleşmede öngörülen miktar ve nitelikte olup olmadığını tespit etmek için ihracatçı veya ithalatçı tarafından yapılan gözetim.

Akreditifte istenen belgeler arasında gözetim raporu da vardır.

Uluslararası Gözetim Şirketleri

ULUSLARARAS
I GÖZETİM
ŞİRKETİ
STATÜSÜ...

ULUSLARARASI GÖZETİM ŞİRKETİ STATÜSÜNE İLİŞKİN TEBLİĞ

(ÜRÜN GÜVENLİĞİ VE DENETİMİ: 2015/24)

MADDE 1 – (1) Bu Tebliğin amacı, dış ticarete konu mallarla ilgili olarak 4 üncü maddede tanımlanan Şekilde gözetim faaliyetinde bulunacak Őirket ve kuruluşlara uluslararası gözetim Şirketi statüsü verilmesi, bu Őirketlerin tâbi olacağı Őartların ve yükümlülüklerinin belirlenmesi, faaliyetlerinin izlenmesi ve denetlenmesine ilişkin hususları düzenlemektir.

Force Majeur (Mücbir Sebep)

- Belirli bir olayın fiilen gerçekleşmiş olması
- Bu olayın öngürülemez ve önlenemez nitelikte olması
- Olayın dış kökenli olması yani borçlunun iradesi dışında meydana gelmiş olması.

BK m.
117

BK m. 117

"Borçluya isnat olunamayan haller münasebetiyle borcun ifası mümkün olmazsa, borç sakıt olur." hükmü yer almaktadır. Burada klasik anlamıyla mücbir sebep öngörülerek, ifanın borçlunun sorumlu olmadığı sebeplerle imkansız hale gelmesi durumu ve sonucu düzenlenmiştir. Fakat Türk hukukunda beklenmeyen hallere ve bunların sözleşmeye etkisine ilişkin genel hükümler yer almamaktadır. Kanun koyucu bunun yerine sadece bazı sözleşmeler bakımından özel hükümler düzenlemiştir. (Bk. M.82, 264, 282, 286, 344, 362-2, 517/1, 535/7)

Örnek Mücbir Sebep Klozu

"Taraflar, Doğal Afetler (yangın, sel, deprem, fırtına, kasırga ya diğer doğal afetler dahil olmak üzere), savaş, istila, yabancı düşmanların faaliyetleri, düşmanlıklar (savaş ilan edilsin ya da edilmesin), iç savaş, isyan, devrim, ayaklanma, askeri hareket ya da el koyma, terör faaliyetleri, kamulaştırma, yaptırım, blokaj, ambargo, iş anlaşmazlığı, grev, iş kapatımı ve benzeri durumlar dahil olmak üzere ancak bu durumlarla sınırlı olmaksızın yükümlülüklerini yerine getirememeleri halinde sorumlu tutulamazlar.."

Hukuki Sonuçları İyi Analiz Edilmeli

Kloz hazırlanırken yazılacak her bir olayın iyi düşünülerek değerlendirilmesi lazımdır. Örneğin bu türde olan olaylardan “terör faaliyetlerini” değerlendirmek gerekirse, uluslar arası satımı ihtiva eden bir sözleşmede “terör faaliyetleri” tanımı her iki ülke için farklılık arz edebilir. Bu örnekte sözleşmeye uygulanacak hukuk kapsamında “terör faaliyetleri” tanımı taraflarca müzakere edilmeli ve kloz yazılırken bu doğrultuda anlaşma sağlanmalıdır.

Hukuki Sonuçları

Mücbir sebep durumunda ifada bulunamayan tarafa herhangi bir tazminat yükümlülüğü öngörmek şüphesiz iyi niyet ve dürüstlük kurallarına aykırılık teşkil edecektir.

Mücbir sebep klozlarında ifa edememe durumunun imkânsızlıkla neticelenen olayların bir sonucu olmasına bağlı olarak sözleşmeden dönme yoluna gidilmesi gerekecektir. Bu durumda sorumluluktan kurtulan ifa borçlusu aleyhine herhangi bir tazminat yükümlülüğünün de doğmuyor olması mücbir sebep doktrininin en belirgin özelliğini teşkil eder. Böylece mücbir sebebin meydana gelmesi ile ortaya çıkan risk tamamıyla karşı taraf üzerinde kalmaktadır.

MÜLGA TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA 32 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ (TEBLİĞ NO: 2007-32/33)

Mücbir sebep halleri

MADDE 16 – (1) Mücbir sebep kabul edilebilecek haller;

a) İthalatçı veya ihracatçı firmanın infisahı, iflası, konkordato ilan etmesi veya faaliyetlerini daimi olarak tatil etmesi, şahıs firmalarında firma sahibinin ölümü,

b) Grev, lokavt ve avarya hali,

c) İhracatçı veya ithalatçı memleket resmi makamlarının karar ve işlemleri ya da muhabir bankaların muameleleri dolayısıyla hesapların kapatılmasının imkansız hale gelmesi,

ç) Tabii afet, harp ve abluka hali,

d) Malların kaybı, hasara uğraması veya imha edilmesi,

e) İhtilaf nedeniyle dava açılması veya tahkime başvurulması,

Mücbir sebep hallerinin tevsiki;

(a) ve (e) halinin yetkili mercilerden, (b) ve (ç) halinin, ithalatçının bulunduğu memleketin resmi makamlarından veya mahalli odaca tasdik edilmiş olmak kaydıyla alıcı veya ithalatçı firmadan (harp ve abluka hali hariç), (c) halinin resmi makamlarımızdan, ithalatçının bulunduğu memleketin resmi makamlarından veya muhabir bankalardan, (d) halinin ise sigorta şirketlerinden, uluslararası gözetim şirketlerinden veya ilgili ülke resmi makamlarından alınmış belgelerle tevsik edilmesi şarttır.

(2) Mücbir sebep halleri ile ilgili olarak yurtdışından temin edilecek belgelerin dış temsilciliklerimizce veya Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansı çerçevesinde hazırlanan Yabancı Resmi Belgelerin Tasdik Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi hükümlerine göre onaylanmış olması gerekir.